

СЕЛИМИР РАДУЛОВИЋ

ИСПОВЕСТ ТУМАЧА ЦАРЕВОГ СНА

ИЗАБРАНЕ И НОВЕ ПЕСМЕ

Културни центар Војводине
„Милош Црњански“
Cultural Centre of Vojvodina
„Miloš Crnjanski“

Laguna

Copyright © 2019, Селимир Радуловић
Copyright © 2019 ЛАГУНА
Copyright © 2019 Културни центар Војводине Милош
Црњански

„МАЛА” (МЕТА)МУЗИКА РАДУЛОВИЋЕВОГ ПЕСНИШТВА¹

Бесмртне певају душе²

Ековски коментаришући моћ историје библиотечких регистраторских сабиралишта,³ а праћењем мисли истакнутог библиофилског претходника дефинишући и самосвест дигитализације савремених каталожких анотација у успеху доказивања да је у питању „*круї чији је центар свугде, а одог не њостіоји*”,⁴ Селимир Радуловић потврђује идеју да је попут библиотеке „неопходно каталогизовати и свет”, не би ли се „у савршеном облику, вратио

¹ Текст је настао као резултат рада на пројекту Института за књижевност и уметност, Београд, *Смена њоеїициких ња-радиїми у срїској књижевностїи двадесетїої века: национални и евройски конїтекстїи* (178016), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² Селимир Радуловић, *Дах мале молиїїве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 260.

³ Уп. Umberto Eko, „Od interneta do Gutenberga”, prevod sa engleskog Ljubomir Vasojević, *Art 032: časopis za književnost, umetnost i kulturu*, br. 15, 2007, str. 37–46; *Beskrajni spiskovi*, priredio Umberto Eko, Beograd: Plato books, 2011. и друго.

⁴ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 133.

Господу”⁵ Управо је у таквом процесу имагинативног прибирања (не)могући реципроцитет „малог” и „великог” један од круцијалних заметака многозвучних сфера Радуловићевог певања, обручених и у мисли да се „[н]игде [...], као на небесима, не обелодањује укрштај великог и малог, односно малог и великог”⁶

На небројаним примерима Радуловић је овакво поверење у богопоклоничку моћ песничке каталогенезе обликовао и у својим стиховима, представљајући читаву хармонију сфера и у назначеним својствима: док „туђин” и „син клонули” бива „теретан” између осталог и због тога што претрајава „[н]е тражећ’ велико у малом”, промене постају целисходне онда када лирски субјекат може ускликнути „[...] у свету, малом, који се, | Као божур, отвараше, нађох сламку велику” („Сенка осмог еона”).⁷ Таква сазнања бивају могућа и захваљујући свесрдном схватању реципроцитета формуле „[...] велики бејаше – мали | И господар бејаше – слуга” („О тајни ризничара свих суза”),⁸ где страх нестаје када се „и малим” кроз откривања „[у]већа ризница велика!” („Снови светог путника”),⁹ у онтологији свеприсутног парадокса саморазумевања – „Јер је велики, јер љубав велику има. | Јер је велики, јер је мали у очима својим” („Снови светог

⁵ Исто, стр. 135.

⁶ Исто, стр. 91.

⁷ Селимир Радуловић, *Дах мале молишће: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 54, 55.

⁸ Исто, стр. 71.

⁹ Исто, стр. 164.

путника”)¹⁰ и метаморфоза усавршавања које показују да „[...] све | Праштајући, из малог у велики пређе | Облик и узима што му срце жели” („Снови светог путника”).¹¹ Управо се на тај начин образује и сигурност наде да „[...] кад за сведока | Имаш небо, па велико на мало сведеш | Знаш – | Као што у Првом сваки умире | У Сину се сваки рађа” („О пастиру и камену са седам очију”),¹² а истиче се колико чак и при потпуном даривању постаје недвосмислено јасно да увек у ствари „[...] нудиш мало да би узео велико, | Брусећ’ језик да грех свој осудиш | А не да задаш рану брату” („О пастиру и камену са седам очију”).¹³

Кроз, чини се, неслучајну катахрезу – „Озго, из дубине, озго, с висине” („О пастиру и камену са седам очију”),¹⁴ која Радуловића, с једне стране, посредно везује и за „песника тавне гаме, песника новог видика и нове мелодије, који је живео под хипнозом својих песничких осећања, својих речи боја, речи сенки, непризнатог у свом времену, песника *мрачних* и *стирашних слика* – Владислава Петковића Диса”,¹⁵ а која у варијацијама, с друге стране, у стиховима као што су „Реч спуштајућ’ до дубине највеће, | На врху, у слави многој” („О пастиру и камену са седам очију”)¹⁶ упућује на даље

¹⁰ Исто, стр. 207.

¹¹ Исто, стр. 215–216.

¹² Исто, стр. 297.

¹³ Исто, стр. 299.

¹⁴ Исто, стр. 239.

¹⁵ Селимир Радуловић, *Свейло из очеве колибе: О духовној и култури*, Београд: Досије студио, 2015, стр. 97.

¹⁶ Селимир Радуловић, *Дах мале молишве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 283.

преобликовање конотација поетске пропорције „малог” и „великог” у Радуловићевом песништву, могао би да се тумачи и контекст својеврсне стваралачке реплике на чувене стихове о „изрецивом” и „неизрецивом” „последњег великог певача Рајнера Марије Рилкеа”,¹⁷ из „Девете елџије”: „[...] Jesmo l' mi možda ovde da kažemo: kuća, | most, kladenac, vratnice, krčag, voćka, prozor, – | najviše: stub, kula... ali da kažete-mo, razumej, | [...] I ove stvari, što žive | od umiranja, shvataju da ih ti slaviš; prolazne, | one se uzdaju u nas da ih spasemo, u nas | najprolaznije. Hoće da ih potpuno mi | u nevidljivom srcu preobrazimo u – oh, | beskonačno – u sebe! ma ko mi konačno bili.”¹⁸

Метапоетичка перспектива Радуловићевог стваралачког избора дијалектике „малог” и „великог” знаковито просијава кроз једно од карактеристичних опредељења у уметниковом песничком проседеу. Наиме, богату динамику објаве песничких збирки,¹⁹ нарочито у периоду од 2005. године – *О ѿајни ризничара свих суза* 2005. године,²⁰ *Снови свейої ѿуїника* 2009. године,²¹ *Пог кишом суза с*

¹⁷ Селимир Радуловић, *Свейло из очеве колибе: О духовности и култури*, Београд: Досије студио, 2015, стр. 361.

¹⁸ Rajner Marija Rilke, *Devinske elegije, Soneti posvećeni Orfeju*, izbor, prevod i pogovor Branimir Živojinović, Београд: Rad, 1969, стр. 29–30.

¹⁹ За детаљне податке из библиографије Селимира Радуловића в. Гордана Ђилас, „Грађа за библиографију Селимира Радуловића”, у: Светло из очеве колибе, Зборник радова о песништву Селимира Радуловића, уредник Јован Делић, Нови Сад: Orpheus, Плужине: Центар за културу, 2015, стр. 169–219.

²⁰ Селимир Радуловић, *О ѿајни ризничара свих суза*, Београд: Народна књига – Алфа, 2005.

²¹ Селимир Радуловић, *Снови свейої ѿуїника*, Нови Сад: Прометеј, 2009.

Паймоса 2012. године,²² *О њасџиру и камену са седам очију* 2015. године,²³ *Сенка осмої еона* 2016. године,²⁴ *Дванаесџ* 2018. године,²⁵ непосредно на-јављују и прате поетска сазвежђа изабраних пе-сама – *Књиџа очеве* 2004. године,²⁶ *Где Боју се надах* 2006. године,²⁷ *Извешџај из земље живих* 2009. године,²⁸ *Свеџло из очеве колибе* 2011. године,²⁹ уз шта се и у назначеном периоду издвајају истанчани преплети књиџа изабраних и нових песама – *Као мирни и свеџли весник* 2008. године,³⁰ *Песма с осџрва сирочади* 2010. године³¹ и *Дах мале молиџве* 2017. године.³² У том смислу могло би се говорити о (мета)поетички врло интригирајућој појави, но-

²² Селимир Радуловић, *Под кишом суза с Паймоса*, Београд: Српска књижевна задруга, 2012.

²³ Селимир Радуловић, *О њасџиру и камену са седам очију*, Нови Сад: Прометеј, 2015.

²⁴ Селимир Радуловић, *Сенка осмої еона*, Нови Сад: Културни центар Новог Сада, 2016.

²⁵ Селимир Радуловић, *Дванаесџ*, Београд: Завод за уџбенике, 2018.

²⁶ Селимир Радуловић, *Књиџа очеве: изабране џесме*, Нови Сад: Огpheus – Прометеј, 2004.

²⁷ Селимир Радуловић, *Где Боју се надах: изабране џесме*, Београд: Народна књиџа – Алфа, 2006.

²⁸ Селимир Радуловић, *Извешџај из земље живих: изабране џесме*, Подгорица: Књижевна задруга Српског народног вијеђа, Нови Сад: Огpheus, 2009.

²⁹ Селимир Радуловић, *Свеџло из очеве колибе: изабране џесме*, Београд: Граматик, 2011.

³⁰ Селимир Радуловић, *Као мирни и свеџли весник: изабране и нове џесме*, Нови Сад: Прометеј, 2008.

³¹ Селимир Радуловић, *Песма с осџрва сирочади: изабране и нове џесме*, Београд: Нолит, 2010.

³² Селимир Радуловић, *Дах мале молиџве: изабране и нове џесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017.

вим издањима која подразумевају (ре)избор из претходног стваралаштва, усредсређење његовог опредељујућег меритума и креирање својеврсног (ауто)интертекста као везе међу остварењима, што се пак може пратити и кроз нове песме у формираним изборима. У вези с тим се чини као да селекција већ објављеног материјала и усмерење водећег елемента (ауто)интертекста ка уланчавањима нових стихова постаје истанчано припремање поетичког искорака. То се очито издваја и кроз анализу саставних делова збирке изабраних и нових песама *Дах мале молићиве* из 2017. године. Речју, после шест целина обухваћених овим насловом, међу којима се налазе и „Сенка осмог еона”, „О тајни ризничара свих суза”, „Снови светог путника”, „Седам малих дрхтаја”, „О пастиру и камену са седам очију”, „Девет душа Јосифа Исихасте”, последња целина „Отровни пипци полипа Искаротског” особито мења тон читавом сегменту у оквиру опуса, динамизујући перспективу, наглашавајући напетост и будући херменеутичку знатижељу у очекивању циклуса који ће уследити после ове запретене представе Јуде. Семантички обрт у посебно успелој петој или пак осмој песми о Јуди, између осталог и због тога што се кључно поетичко питање Радуловићевих књига сада оглашава и понавља из перспективе ове фигуре – „А ко беше мој отац? | Зар Јуда не имаше више отаца!”³³, „А ко беше мој отац, питаше сакати” („Отровни пипци полипа Искаротског”)³⁴ – нарочито обогаћује библиотеку страница посве-

³³ Исто, стр. 334.

³⁴ Исто, стр. 337.

ћених песничком проблематизовању фигуре Јуде у светској књижевности, али и оснажује свест да овај сегмент према логици поетичког устројства Радуловићевог певања није финале у деоници Радуловићевог опуса, већ одложена каденца пред потврду тоналитета, истакнута модалитетска дисонанца и устрептала дисхармоничност која изискује упечатљиво разрешење. И претпостављено разрешење се налази најразговорније изражено у визуелним песмама збирке *Дванаест*, у другом и трећем одељку „Дванаесторица” и „Седамдесеторица”,³⁵ где се имена изабраних кристализују у звучне слике крстова који се симболички одгонетају у читалачким препознавањима, након чега се као шеста, али не и завршна целина збирке *Дванаест*, поново појављује сегмент „Отровни пипци полипа Искарриотског”. У овој пред нама раскриљеној књизи изабраних и нових песама са насловом *Исјовес* *џумача царевој сна* Селимира Радуловића, после одељка „Отровни пипци полипа Искарриотског” следе две целине из збирке *Дванаест* – „О старцу с лицем сунца” и „Држећ се за руку, Очево”, да би, имајући у виду описан поетички поступак, изненађење уследило у последњој, новој целини „Писма из Кападокије” збирке *Исјовес* *џумача царевој сна*, и то посебно у интригантним примерима изразите материјализације зла, демонског „подстанара” који „[...] Лупао је у прозоре, | Завијао и режао као звер”, описаног у трећој песми ове целине, све до утиска градираног ка симболичкој представи потпуне

³⁵ Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, стр. 33, 41.

деструкције хтонског: „У Очевој песми, ганућу њеном, болном, | Сагорео је змијски и псећи прах”, како је то обликовано у осмој песми истог сегмента. Различитим примерима денотација из последње целине збирке *Исјовесѝ ѝумача царевој сна* актуализовани су најдиректнији судари материјалног и спиритуалног који представљају тежину досега највише претпостављене мере склада и spokoја – „Све мислећ да *ѝелескојом* | Можеш осмотри *рај*” из седамнаесте песме сегмента „Писма из Кападокије” или у питању и констатацији из осамнаесте песме ове целине: „Шта ће ти *ауѝо*, | Чедо моје, мило. | *Ти све ѝосегујеш, ѝихујући*, | *Иако ниѝѝа немаш!*”, али и нуђењем „[...] *ѝиѝѝоља* с тридесет | И три чвора” за одбрану од „ноћног госта”, уз изговор „имена Очевог”, како је описано у четвртој песми „Писама из Кападокије”.³⁶ Ако би се имала у виду једна Радуловићева реминисценција на три доживљаја из детињства која су била преломна за његово рано песничко откривање, што врхори у закључцима својеврсне поетске интерпретације теорије релативитета да „прошлост, садашњост и будућност имају *исѝо* лице, *исѝо* диће, *исѝо* време”, у сећању на „три догађаја”, као на „*једну ѝачку у времену*” и у веровању „да сваки трен и сваки догађај пружају могућност човеку за ново виђење и нови смисао”,³⁷ или пак уобличено у стиховима: „Спазих да и јуче, и данас, и сутра, | Истом мером

³⁶ Сва подвлачења у стиховима из претходне реченице М. Ђ.

³⁷ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 32, 33.

мере. | Пред њом се сва колена свијају сама”,³⁸ запазило би се да су понављања одређених избора у другачијим збирним мензурама попут везивне меморијске ћелије аутоинтертекста, градивног ткива генетске нити појства, која у сваком новом активирању мутира мултипликујући „сећање на смисао”³⁹ претходних вредности и контекста.⁴⁰ На тај начин Селимир Радуловић је начинио увек изнова живим и херменеутички интригирајућим питање новог избора из свог књижевног деловања као интериоризовану елиотовску динамизацију традиције властитог остварења, измењеног (ре)контекстуализујућег и (пре)вреднованог погледа из угла предочавања иновативних решења или најаве поетичких експеримената.⁴¹

³⁸ Селимир Радуловић, *Дах мале молићиве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 330.

³⁹ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 133.

⁴⁰ О значају оваквог поетичког опредељења сведочи и следеће Радуловићево становиште: „Комбинујући две већ објављене поеме (*О тајни ризничара свих суза*, *Снови светјој њујника*), с новом поемом у настајању (*Песма с ошћрва сирочади*) и с новим седмочланим песничким низом (*Седам малих дрхћјаја*), у књизи изабраних и нових песама *Песма с ошћрва сирочади*, хтео сам, заправо, да покажем у којој је мери то певање о истом, односно, у којој се мери те целине укрштају – и структурно, и поетички, и семантички”, Селимир Радуловић, *Свейло из очеве колибе: О духовношћи и кулћури*, Београд: Досије студио, 2015, стр. 68.

⁴¹ Обриси елиотовских уверења Селимира Радуловића повезују нарочито са Миодрагом Павловићем, изузетно важним ствараоцем на путу Радуловићевог књижевног sazревања: „Када је [...] изашла из штампе нова књига есеја Миодрага

Поред есеја Селимира Радуловића окупљених у књизи *Свејло из очеве колибе*,⁴² као и начина на који се песме уланчавају у одговоре дате Милошу Јевтићу у књизи разговора *Очево лице књије*,⁴³ делује да би уз Радуловићеве поетске изборе било врло подстицајно читати и ауторове коментаре одређених песама који би се могли анализирати и попут форме осврта на извесне околности певања, као вид својеврсних метапоетичких погледа на неке од претходних (ауто)референцијалних или аутофикционалних коментара поезије, чему као да, у извесном смислу, доприноси већ и „Регистар имена и појмова” заступљен и у збирци *Дванаест*.⁴⁴ Осим тога, вредно би било имати у свести и начин

Павловића, с чијом сам *Анџолоџијом српској њеснишћива* и легао и устајао, он ми је, у телефонском разговору, предложио да говорим о њој. То је био довољан разлог да поверујем да, када је реч о тек започетој књижевној авантури, не *сејем њо камену*”, Селимир Радуловић, Милош Јевтић, Очево лице књиге, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 82. О елиотовском у Павловићевој *Анџолоџији српској њеснишћива* в. Мина Ђурић, „Анџолоџија српској њеснишћива (XIII–XX век) Миодрага Павловића у контексту антологија поезије других словенских народа”, 42. научни састајанак слависта у Вукове дане, Развојни токови српске поезије, том II, 42/2, 2013, стр. 899–912.

⁴² Селимир Радуловић, *Свејло из очеве колибе: О духовно-сти и култури*, Београд: Досије студио, 2015.

⁴³ Уп. нпр.: Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 30–31, 54–56, 73–74, 106–113, 154–155.

⁴⁴ „Регистар имена и појмова”, приредио С. Јакшић, у: Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, 2018, стр. 141–147.

на који се посредно образује и издање које би уз оригинал подразумевало и паралелно инкорпориране преводе изабраних песама,⁴⁵ са транслатолошким белешкама и утисцима многоструке лингвистичке озвучености дијалога ствараоца и преводилаца као тоталитет универзалног који овакво стихотворство подразумева. У том смислу евоцирао би се чин потврђивања који је досегнут и кроз ефекат одјека⁴⁶ насловних синтагми Радуловићевих књига или књига о Радуловићу, од којих чак пет књига различитог опредељења и намене имају исти, односно врло сличан наслов, чиме као да формирају посебну поетичку ћелију у оквиру организма радуловићевских каталога: књига изабране поезије Селимира Радуловића *Светило из очеве колибе*,⁴⁷ књига разговора са Селимиром Радуловићем *Светило из очеве колибе*,⁴⁸ књига есеја Селимира Ра-

⁴⁵ Селимир Радуловић, *Сведлина од очеваша колиба*, превод Гордана Јовић-Стојковска, Скопје: Слово љубве – Букви букс, 2016; Селимир Радулович, Иван Негришорац, *Свет иных пространств: опыт бинарного чтения, сборник сербской поэзии*, превод с сербског Н. Г. Яковлевой, А. П. Росточкиной, Москва: Белый город, 2017; Σελίμιρ Ραυτουλοβίτις, *Φως από την καλύβα του πατέρα, μεταφράσε από τα серβικά Ισμήνη Ραυτουλοβίτις*, Θεσσαλονίκη: Σακσπερικόν, 2017; Selimir Radulović, *Der Hauch des kleinen Gebets*, Nachdichtung ins Deutsche Johann Lavundi, Novo Miloševo: Banater Kulturzentrum, 2018.

⁴⁶ Уп. Žak Derida, *Uliks gramofon: Da-govor kod Džojisa*, prevela Aleksandra Mančić, Beograd: Rad, 1997.

⁴⁷ Селимир Радуловић, *Светило из очеве колибе: изабране њесме*, Београд: Граматик, 2011.

⁴⁸ Селимир Радуловић, *Светило из очеве колибе*, интервју са Селимиром Радуловићем водила Мила Милосављевић, Изабрана дела, књ. 5, уредници Даниела Гуговић, Драган Лакићевић, Београд: Српска књижевна задруга, Нови Сад: Православна реч, 2013.

дуловића *Свејло из очеве колибе*,⁴⁹ зборник радова посвећених проучавању поезије Селимира Радуловића *Свејло из очеве колибе*,⁵⁰ као и интерпретативни појмовник Радуловићеве поезије *За свејлом из очеве колибе* Саше Радојчића.⁵¹ Дакле, књиге *Свејло из очеве колибе*, као и симболички утицај који овакав (ауто)интертекст посредује, подразумевају тумачење имплицитно обезбеђеним зазивањем свега претходнога обухваћеног овим насловом у меритуму промена који се осваја новим (мета)-поетичким миљеом. Тим понављањем се химнично и установило трајање, у претпоставци антифона читопримаоца и читаоца⁵² који међусобно одговарају напевима текста и тумачења *Свејла из очеве колибе*, а управо је такву врсту спреге Радуловићеве перцепције и истанчаног поетско-критичког формулисања одговарајућих поетички маркираних синтагми истакао Новица Тадић, Радуловићу врло драг стваралац, похваливши наслов Радуловићевог приказа посвећеног својој поезији – „Песник сурове сензибилности”.⁵³

⁴⁹ Селимир Радуловић, *Свејло из очеве колибе: О духовности и култури*, Београд: Досије студио, 2015.

⁵⁰ Селимир Радуловић, *Свејло из очеве колибе*, Зборник радова о песништву Селимира Радуловића, уредник Јован Делић, Нови Сад: Orpheus, Плужине: Центар за културу, 2015.

⁵¹ Саша Радојчић, *За свејлом из очеве колибе: Кривичарски појмовник*, Нови Сад: Градска библиотека, Зрењанин: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин”, 2018.

⁵² Уп. у односу на обележја „*йричойричца*” и „*йричойримаоца*” у Радуловићевом тумачењу поетике Магије Бећковића, Селимир Радуловић, *Свејло из очеве колибе: О духовности и култури*, Београд: Досије студио, 2015, стр. 165.

⁵³ Селимир Радуловић, „Пјесник сурове сензибилности”, Приказ књиге: Новица Тадић, *Ждрело*, Београд, 1981, *Књижевне*

Титанска истрајност у више од пет хиљада⁵⁴ редова стихостопно обремененог⁵⁵ певања Селимира Радуловића упоредива је са титанством судбинског што Бела Хамваш ишчитава у бетовеновској поставци „метафизике музике”.⁵⁶ Како Хамваш концепт *надмузике* прати у феноменима Бетовенове отворености ка космичком, која и доприноси посебности *звука изван звука*,⁵⁷ тако се и у вишеслојној усмерености Радуловићевог песништва ка трансценденцији открива многоструко преплитање музичког „*превазилажења мисли*”.⁵⁸ Оно је уочљиво, између осталог, и у разноврсном инструментаријуму који се озвучава у Радуловићевој поезији како би се продубила мисао о мери, простору и бити песме, и то кроз пиједестал „[...] Свете лире и молитве Свете” („Сенка осмог еона”),⁵⁹ „лире седмоструне”

новине, год. 33, бр. 631, 3. септембар 1981, стр. 32; Селимир Радуловић, *Свейло из очеве колибе: О духовности и култури*, Београд: Досије студио, 2015, стр. 224.

⁵⁴ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 106.

⁵⁵ Уп.: „Обраћајући се учесницима *Симпозија кријике*, који је био посвећен мом песничком делу (било их је двадесетак), на *Пјесничкој ријечи на извору Пиве*, пре две године, упутио сам им реч захвалности што су, искрено и с љубављу, понели, макар на трен, моје бремене, препознајући у њему *добру земљу за семе Исусово*”, Исто, стр. 103.

⁵⁶ Бела Хамваш, „VII симфонија и метафизика музике”, превод с мађарског Сава Бабић, *Дометии: часопис за културу*, год. 22, бр. 82–83, 1995, стр. 33–49.

⁵⁷ Исто.

⁵⁸ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 115.

⁵⁹ Селимир Радуловић, *Дах мале молијве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 53.

(„О пастиру и камену са седам очију”),⁶⁰ с чијим се „милиим гласом” срађа лирски субјекат „[...] док звуке за песму [...]” слаже („О пастиру и камену са седам очију”)⁶¹ или пак у тоталитету „[...] трубе јерихонске, | С душом, чврстом у добру” („О тајни ризничара свих суза”),⁶² „труба анђеоских” („О тајни ризничара свих суза”)⁶³, које се саглашавају са „[м]илим звуком трубе небеске” („О пастиру и камену са седам очију”).⁶⁴ Осим што се свира „[н]а лири од седам жица”, музицирање у простору окренутом оностраним могуће је и „[...] на фрули пастирској” („О пастиру и камену са седам очију”),⁶⁵ у евокацији веза настасијевићевских мотива даха уметничке протежности неизрецивости и тајанства, „[...] као што ваздух, струјећ фрулом, | Испушта звукове, дивне” („Држећ се за руку, Очеву”),⁶⁶ односно миљковићевских дијалога са митским и другим предлошцима: „И кад спаваш, у твоје носу, | Свира галилејска свирала” („Отровни пипци полипа Искаротског”).⁶⁷ Имајући у виду истакнуто место окупљених мотива различитих музичких традиција, које се можда и најбоље кристалишу у стиховима: „Иди у гнездо, тихујуће, још вежи | Струну, покида-

⁶⁰ Исто, стр. 286.

⁶¹ Исто, стр. 265.

⁶² Исто, стр. 75.

⁶³ Исто, стр. 91.

⁶⁴ Исто, стр. 283.

⁶⁵ Исто, стр. 267.

⁶⁶ Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, 2018, стр. 105.

⁶⁷ Селимир Радуловић, *Дах мале молићве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 334.

ну, па, уз лиру, | Из цвећа, пустињског, цеди из речи мед, | Да ти дани не пролазе као сенка, | Да језиком сликаш, а срцем верујеш” („С истим хлебом у устима”),⁶⁸ наведени склоп инструмената у Радуловићевим стиховима представља и идеалну подлогу за евокацију (мета)музичког питања поводом инструмената који се јављају у Библији, нарочито у Псалмима, и актуализовање истраживања да ли се у преводима последњег псалма на различитим језицима чују исти звукови којима се Господ слави или је пак у питању несвесна интенција да се у преводима света образује читав оркестар последњег псалма.

Како је од усменог до електронског писма мало тема које нису заступљене у разговорима Милоша Јевтића са Селимиром Радуловићем, чини се да је један од посебно занимљивих момената управо Радуловићев став поводом Јевтићевог питања о томе како настаје стих.⁶⁹ Цитирајући Паунда, Радуловић прихвата идеју да је првостепена „*имаинативна јединица*” и „*душа [...] њесме*” управо њена „мелодија”, „арија”, „звучно тонско зазивање”, после кога следе „укрштај и преплитај мисли и *имаинације*”.⁷⁰ У изразито динамичном „укрштају и преплитају”,⁷¹ кроз стихове Селимира Радуловића

⁶⁸ Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, 2018, стр. 117–118.

⁶⁹ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 105 и даље.

⁷⁰ Исто, стр. 114–115.

⁷¹ Исто, стр. 115.

осећа се и преовладавање различитих синестезијских и антропоморфизацијских уобличења аудитивног: од „крика сунчевог” или „громовног, фијука мразног”,⁷² уз саображавање изузетно позитивних конотација звука као „мили звуци”,⁷³ „присни звуци дубрава”,⁷⁴ „нежан а развучен крик | Псалмопојца [...]”,⁷⁵ „[x]орови апостола и мученика”,⁷⁶ „божанска песма” која смирује,⁷⁷ до развијенијих поређења: „[...] као што, на ливади пространој, | Стасава звук травке сваке [...] Тако и праведник седа за свету трпезу | [...] гласећ’ име Његово”.⁷⁸ Управо због такве симболике описиваног устројства добродушник се и налази међу онима што „[...] трисвету песму | Узносе и њоме се наслађују. [...]”⁷⁹, пој је сродан оном „[...] умилних гласова, серафима | Шестокрилих, херувима многоокних [...]”,⁸⁰ бивајући и својеврсна слава мере „[...] пуноће вечне вести Очево”⁸¹ из „Снова светог путника”. Међутим, запажа се да су у поезији Селимира Радуловића из-

⁷² Селимир Радуловић, *Дах мале молићиве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 94.

⁷³ Исто.

⁷⁴ Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, 2018, стр. 34.

⁷⁵ Селимир Радуловић, *Дах мале молићиве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 99.

⁷⁶ Селимир Радуловић, *Дванаест*, Београд: Завод за уџбенике, 2018, стр. 54.

⁷⁷ Селимир Радуловић, *Дах мале молићиве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 103.

⁷⁸ Исто, стр. 142.

⁷⁹ Исто, стр. 155.

⁸⁰ Исто, стр. 164.

⁸¹ Исто, стр. 173.

весна звучна одређења и негативно интонирана, као, на пример, „јека хиљадострука”⁸² из сегмента „О тајни ризничара свих суза”, а нарочито у одељку „Отровни пипци полипа Искаринотског”, где се помиње како је „[...] полип [...] пуштао | Пиштаве звуке. [...]”⁸³ а пролама се и питање Искаринотског „[...] Хоће ли бити | Смеха? [...]”⁸⁴ све док се скоро апокалиптички и на нивоу аудитивног „[...] тишина, тишином мерена, | У крилу нежног тумача неба” не замени „пиштавим звуком полиповог сна”.⁸⁵ Ипак, има и оних контекстуализација аудитивног у Радуловићевим стиховима у којима није испрва све хармонично нити јасно, већ крајње неизвесно и непредвидљиво – због недоучених,⁸⁶ неуглачаних,⁸⁷ неутешних,⁸⁸ па накнадно несусталих,⁸⁹ чини се по смислу најинтригантнијих, који представљају гласни „флуид са *ћуиљивом* *шајном недосвода*”,⁹⁰ као у примерима када је на „путу ведрозрачном” ипак „одмуцана молитва” („О тајни ризничара свих суза”),⁹¹ у страху од „[...] ћутања дубоког | [...] зрнаца | Неизбројивих песка морскога [...]” („Снови

⁸² Исто, стр. 118.

⁸³ Исто, стр. 330.

⁸⁴ Исто, стр. 331.

⁸⁵ Исто, стр. 332.

⁸⁶ Исто, стр. 239.

⁸⁷ Исто, стр. 129.

⁸⁸ Исто, стр. 241.

⁸⁹ Исто, стр. 74.

⁹⁰ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 125.

⁹¹ Селимир Радуловић, *Дах мале молићеве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 129.

светог путника”),⁹² „залуталог еха”, губљења „мере звука” („Отровни пипци полипа Искаротског”),⁹³ у стрепњи да се не остане у континууму „шепавог метра” („О пастиру и камену са седам очију”).⁹⁴ Таква музичка „муцања”, најређа у Радуловићевом стиху, ипак бивају важно поетичко место у контрастима и обртима радуловићевских поетолошких концепата *даха мале молийве* и *малої седмої грхїаја*.

У једном одломку разбокорених разговора које је са Селимиром Радуловићем водио Милош Јевтић, где се, између осталог, истакао и значај позиције „песника *динамичне имаїнације*”,⁹⁵ као једна од дијалектично модусних основа Радуловићевог песничког саговорништва обликована је и интригантна мисао о Фридриху Ничеу: „Ко у младости није волео Ничеа тај, засигурно, није имао душу. Ко, као зрео духовни човек, нема меру дистанце у односу на Ничеа тај, такође, има проблем с душом. Уз веома важно подсећање – у првом случају реч је о младој, у другом о зрелој души.”⁹⁶ Иако прегнутија у гномском оксиморону,⁹⁷ и ређе афористичка, констата-

⁹² Исто, стр. 158.

⁹³ Исто, стр. 337.

⁹⁴ Исто, стр. 306.

⁹⁵ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Читоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 119.

⁹⁶ Исто, стр. 120.

⁹⁷ О карактеристикама оксиморонологије као једног од поетичких принципа дела Селимира Радуловића в. Мина Ђурић, „Оксиморонологија Селимира Радуловића”, у: *Свейло из очеве колибе*, Зборник радова о песништву Селимира Радуловића, уредник Јован Делић, Нови Сад: Orpheus, Плужине: Центар за културу, 2015, стр. 128–137.

ција оваквог тона у Радуловићевом стваралаштву није усамљена, а грана се од профетског зазива из сегмента „О пастиру и камену са седам очију”: „Кад водиш народ свој, заводиш га. | Кад те воде, пиши пропало!”⁹⁸ до неких од најснажнијих реторичких питања у истом одељку: „А ти се плашиш једне смрти? | Како ли је оном што, свакога дана, умире?”⁹⁹ или: „Ако је Отац с нама, а ко је | Против нас!?” („О пастиру и камену са седам очију”).¹⁰⁰ Међутим, чини се да управо са Ничеом Радуловић дели сродно, по типу шопенхауеровско поимање односа музике и књижевности, према коме музика није „слика појаве него непосредно слика воље саме и зато према свем физичком на свету представља метафизичко”,¹⁰¹ док Радуловићеве стихови о њој, као својеврсна лирска реализација ничеовског питања „’шта се појављује као музика у огледалу сликовитости и појмова?”¹⁰² суверено у том контексту представљају аспект мета-музичког и као метапоетичког.

Постављањем реципроцитета односа поезије и филозофије у фокус интерпретације, као и истицањем жаришта Радуловићевих остварења према коме се поводом статуса песме актуализују „*сушійасій-вена филозофска йийшања*”,¹⁰³ у тумачењима Радуло-

⁹⁸ Селимир Радуловић, *Дах мале молићве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 241.

⁹⁹ Исто, стр. 280.

¹⁰⁰ Исто, стр. 300.

¹⁰¹ Фридрих Ниче, *Рођење трагедије*, са немачког превела Вера Стојић, Београд: Дерета, 2001, стр. 148.

¹⁰² Исто, стр. 83.

¹⁰³ Слободан Жуњић, „Лако језгро песништва: О песниковану Селимира Радуловића”, у: *Свейло из очеве колибе*,

вићевих стихова издвојило се и одређење „лаког језгра песништва”, док се, с друге стране, у оквирима Радуловићевих поетско-саговорничких вертикала описало упориште „чврстог поетичког идентитета”, између чије се моћне двострукости опозита и налази можда једно од прецизнијих обељжа већег дела Радуловићевог опуса, дакле као „лаког језгра песништва”¹⁰⁴ „чврстог поетичког идентитета”.¹⁰⁵ Шта представља могуће исходиште овако контурисаног одређења у делу Селимира Радуловића? Следећи виђење Теодора Адорна, аутора између осталог и чувене *Филозофије нове музике*,¹⁰⁶ да „[з]авичај није *идила*”, јер „он има у себи *нешто што је избегнуто*”, Радуловић се надовезује поредбеном констатацијом да је он, у ствари, „као и детињство, [...] нешто што је, заувек, изгубљено”, али досезиво као „*иретивовесѝ*” у „свету одраслих, свету сећања”.¹⁰⁷ А како је за Радуловићев стих по-

Зборник радова о песништву Селимира Радуловића, уредник Јован Делић, Нови Сад: Orpheus, Плужине: Центар за културу, 2015, стр. 21.

¹⁰⁴ Исто. Уп. и Слободан Жуњић, *Лако језиро њесништва: О њесниковању Селимира Радуловића*, Зрењанин: Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин”, 2015.

¹⁰⁵ Иван Негришорац, „Певање и мишљење као израз пастирско-теолошке посвећености: начело промене и чврсти поетички идентитет Селимира Радуловића”, у: *Свейло из очеве колибе*, Зборник радова о песништву Селимира Радуловића, уредник Јован Делић, Нови Сад: Orpheus, Плужине: Центар за културу, 2015, стр. 149.

¹⁰⁶ Teodor Adorno, *Filozofija nove muzike*, preveo Ivan Foht, Beograd: Nolit, 1968.

¹⁰⁷ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 73.

себно вредно искуство сећања „[...] красног хора дечјег, | Свег иметка Очевог” („О пастиру и камену са седам очију”),¹⁰⁸ уз варијације сазнања колико су „језіро” и „мехурићи *дејињсїва*” као „бунар дића” и „*меїафизичкої узрасїања*” човека коме је „*деїе* [...] *їосїодар*”¹⁰⁹ кјеркегоровски значајни за Радуловићеву „песничку егзистенцију”,¹¹⁰ било би занимљиво видети Радуловића као песника ове провенијенције у књижевности за децу. Уз то би посебно требало имати у виду да су можда најбољи међу одабраним антологијским стиховима Селимира Радуловића посвећени управо лирици мелодизирајућег дечјег гласа, као што је то пример и у финалу десете песме „Снова светог путника”:¹¹¹

„Кад те, преко рамена, стигне радосна | Вест Очева
и, у бујици изобиља дневних, | Осетиш дах бар мало
вечности, | У дивним и дивљим гласовима дечјим,
| Кад сечеш ваздух, неустрашиво, плућима | Рањивим,
не тражећ’ разлог гневу пролазном | И сећаш се
бродолома свих, и великих | И малих, буром сламан,
буром величанством, | Рођења сваког, па и нашег!

¹⁰⁸ Селимир Радуловић, *Дах мале молићве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 282.

¹⁰⁹ Селимир Радуловић, Милош Јевтић, *Очево лице књије*, Разговори са Селимиром Радуловићем, Београд: Чигоја штампа – Фондација Група север, 2017, стр. 56, 57, 59.

¹¹⁰ Исто, стр. 56.

¹¹¹ За детаљну анализу „Снова светог путника” в. и Мина Ђурић, „Сетити се на време (без/не)времена у *Сновима свеїїої љуїїника* Селимира Радуловића”, предговор у: Селимир Радуловић, *Снови свеїїої љуїїника, Изабрана дела*, књ. 5, уредници Даниела Гутовић, Драган Лакићевић, Београд: Српска књижевна задруга, Нови Сад: Православна реч, 2013, стр. III–XX.

|| И кад суза кане, па, ломан, искорачиш | И кажеш – ||
Господније створио смрт, братемој, | Највољенији! Ево
наде, нове, ево дара, | У дане дуге, кад се губи граница
тачности. | Јер пропадљивом дарује непропадљивост!¹¹² Ипак, лице књиге је очево онда када је и
унучево.

Мина М. Ђурић

¹¹² Селимир Радуловић, *Дах мале молићве: изабране и нове њесме*, Нови Сад: Фондација Група север, 2017, стр. 161.

СЕНКА ОСМОГ ЕОНА

Тиховатељима
што више мољаху
него дисаху

Још пружаше се и мирисаше дивни дах пролећа,
 Па разбуђен, бодар,
 Мерих лист сваки, што, за дана земаљских,
 Уз зрак стасаваше сунчев.
 Као у доба дечачко, што, налик сну, 5
 У трен оде, па све, у мислима
 Касним, у срцу се радовах свом,
 Иако знавах да ту где ми
 Дишемо други ће дисати људи
 И дух окретни 10
 Сменити врлину ревну.
 Тад, блажен, спознав невоље своје,
 Од Господа преузех дар суђени,
 Па се, не наглећ', да грех не починим,
 У анђеоском зборећи збору, предах сунцу, 15
 Што рађаше се у мени,
 Клонећ' се злих, јер, с добрим се
 Дружећ', знао сам да реч злу
 Ветрови зли носе.
 Са штапом пастирским, ал' као муза 20
 Залогом, треперећ' у виру брзом,
 Похрлих ка светлости, јутарњој,

Па још опоро потекну вино,
 Бујицом речи прикривах разум начети. 25
 Уз нежни додир лахора, нежног,
 Именовах цвет сваки,
 Питајућ' да л' од тог ризница
 Очева пунија бива.
 И чињаше се да, газећ' сенку, немирну,
 У руци држах и почетак и крај, 30
 Јер најавих светло што прошара
 Неба лице и, очима многим,
 Јутарњу мотрих звезду. И горех,
 Па продимих, као трава, ужутела,
 И у седу се косу оденух, ал' с надом 35
 Да, смртан, бесмртном ходам стазом.
 За осмог еона, још нерођен,
 С повезом преко очију, без сна,
 Од стрепње до стрепње, држећ' се
 Стазе муза, за ваздухом жуђах, 40
 Па се, у страху, страхом, изнова рађах.
 Јер сутра јуче беше, а јуче, кружећ',
 Сад сутра, неизвесно, бива.
 Ако не победиш, душо моја,
 Заустих, на невоље не мислећ', 45
 Пустим се заносећ' сном, не тугуј!
 Не часећ' часа, за борбу се
 Spreмај. И не одступај, ни пред
 Облаком, олујним, знаком ноћним,
 Ни пред дремежом тешким, 50
 Међ' сенкама, кад дан и ноћ бивају једно.
 Тад не стишавах срце своје,
 Већ му се предах. И ништа друго

Нити чух, нити видех.
 Не одступај, душо моја, крени, 55
 Крочи преко, потом се врати.
 Јер, ту где се баца семе, преопасно,
 Стасава и плод родљиви, спасоносни!
 И тако се шири језика, немога, пев
 И реч, певљива, отвара као цвет. 60
 И док се година наслањаше
 На годину, а пролеће купљаше
 Снежно-бело иверје, ти, у чуду,
 Обараш поглед и у генију стасалом,
 У лати вечној, где дише светлости 65
 Зрак, престаје сећање на лишће,
 Увело, ветар, туробне капи
 Кише, у мисли присној,
 У речи што се дизаше и падаше,
 У радосној песми душе, 70
 Тек суза која, ненадно-заиграна,
 Превари око. А сви гласници Оца
 И сви звуци што долазаху
 Од Свете лире и молитве Свете
 И у надахнуће одевен мирни и светли 75
 Весник. И радост неба, што се,
 Кишом суза, ули у мене,
 И ведра плавет, што се спушташе
 Озго, нежно нас додирујућ',
 Све, све, као једно у свему, 80
 Јави да бејаш у милости Оца
 И да из срца кћери његове
 У срце његово хитах. И у мир преобразни.
 Успињућ' се на брег, с изданцима красним,

Обраслим маховином, дивљом, И мноштвом вијугавих корита, Речних, ка оном што указа се Оку, у милом наручју Очевог, Крећућ' се прошлим, Купећ', где који, лист, заостали –	85 90
Стајаш на врху, не знајућ' Какав дан свиташе. А кад се из сна, опијен зраком Небеским, тргох, у уснама осетих Песме ми крилате дах.	 95
И видех да земља буја, зеленом Китећ' се травом, и да лишће, На дрвећу, радосни глас пушта. Занемех пред нежним листовима Руже, што збијају се у грму, Пре него расути буду.	 100
Као и угљевље, кад у пепео се сели. Тад језик неста и очима не видех ништа. Ах! време, што дајеш и узимаш, Снажећ' и слабећ' дело своје.	 105
Пред природом туђин, Небеснику Теретан, син клонули, у сиви се Сместих људски дан, Не тражећ' велико у малом. Одагнав, од себе, и стид и част, Опокољен псима, знао сам да души Грешној, на крају, рачун намирен бива, Па се тело у смртни одеваше прах. Стрмом се спуштајућ' стазом, Док облаци пролазаху небом,	 110 115

Слеђах камења и корења траг.
И не пожелех крика.
А небо се, у игри зрака, сунчевих,
Обнови. И у свету, малом, који се,
Као божур, отвараше, нађох сламку велику. 120
Тад оскудну заложих ватру,
Верујућ' да још живим
И да се сан не прекида.
И у души видех да лет лептира,
Блиставог, сад бесмртни лет бива. 125

... И који не сабира са мнош,
расипа.

Свѣтѣо Јеванђеље ѿо Луки, 11, 23

ПРОЛОШКА

... Јер на земљи се, душо моја, о, душо
Душе моје, као лишће на дрвећу, као тела
Несустала, смењују синови људски!

I

Као што ратар вредни, радосна душа земаљска,
Док вуче бразду и баца семе златно,
Усред зиме, по мразу, у сусрет иде
Плодној жетви и плоду зрелом што сјаји
На гумну замишљеном, носећ' га кући својој. 5
И као што кормилар, неустрашиви,
Сад смирен, у врху таласа који прети,
Без страха пред снагом мора побешњелог
И ветра којег се клоне сва срца незасита,
На крају пута тешког види благо небројано. 10
Као што војник стасити, хрлећ' ка киши
Стрела, и не осећа и не види ране своје,
Већ хита к венцу победном, божанственом,

Тако се и ми што, пузећ', приступамо к Њему,
И не узмичемо ни самом смрћу, 15
И држимо се пута тесног што води
У живот, не предајемо лако.

Јер, као што се први, гдекад, подневши труда,
Враћа кући шака празних, без рода заслуженог,
А други, неретко, иако предан једру своме, 20

У сусрет иде стени, ил' хриди некој, под водом,
Тако и трећи живот изгуби
И кад победи све противнике славне!

Па се и ми, сад утешени добром вечним,
Што растемо, све хвалећи се, у невољама 25
Нашим, сећамо ланаца тешких, рана
Неисцеливих и лека тајанственог,
Ал' не од биља земаљског, него од речи
Потеклих с небеса, јер га не држи рука
Лекара простог, већ вечност што капље 30
С усне Пророкове –

Јер је све ово што око види знамења лажних
Траг. А оно што не види сад бива делање
Вечно, добро што води спасењу вечном!

2

И као дрвеће које, кад зазими, не издржи 35
Удар мразни и изгуби живота сок,
Па наго, с пролећа, бива посечено
И изгнано из шуме, заувек, огрева ради,
Тако се и душа грешна, све даље од Бога живог,
Из блага, сабира на трен, па у дан последњи 40
Бива хитнута у огањ неугасиви.
Јер, све се, изнова, рађа! И дрво, огољело,
Празно и душа грешна, опустела.
И ветар што витла врховима дрвећа!
И лишће што плаче, сад певајући, 45
И спушта се, сасушено, над вечни
Починак праведника. Јер, на земљи се,
Душо моја, о, душо душе моје, као лишће
На дрвећу, смењују синови људски!

И тај лист невини, што шуми, безбрижан 50
И игра на поветарцу, сад суши се
И трули, ал' изнова се рађа, сад сунчан,
Кад олиста природе књига и украси се
Плодовима и цвећем обуче у пролеће,
Јер, шта је живот наш земаљски, ако не живот 55
Листа на дрвету! Јер, шта је суза наша,

Ако не суза Искупитеља! Јер, шта је
Светлост наша, ако не светлост цветова
Дивљих, што на слободи, орошени, у капи
Свакој спуштају зраке налик сунчевом зраку. 60
А кад се у сузама и праху, док гледах срце
Своје, далек од наде сваке, сетих Оног
Што ме благом мишљу, с извора хладног, као
Путника намерника, вођаше к Писму
Непролазном, па, усправљен, ставши на ноге 65
Своје, стигох на место шатора давног, рекох –

Шта ме се тиче човек и стаза
Земаљска, обмањива! У Бога се уздам!
Јер, као што, на ливади пространој,
Стасава звук травке сваке, светле и чисте, 70
И као што се сунце огледа у капи росе,
Тако и праведник седа за свету трпезу
Сам, у себи самом, гласећ' име Његово.

Беше то, брате мој, највољенији, тихи и пријатни
Мирис смирења кад кренух према теби 75
И под кишом крупних суза, узрастох,
Као пали. Тад устах из сна после дугих
Година лутања и излих молбу срца,
Па принесох и прву и последњу сузу.

И хтедох ући у земљу обећану. 80
Главом, погнутом, и руку везаних ужетом,
Као осуђеник, измучен болешћу
Неисцељивом! Јер, Господ види све!
И оно што је дато, за живот пролазни,
Даје у своје време. Кад заблиста 85

Душе твоје, брате мој, највољенији, бела хаљина
И кад дете и суза буду у теби! А будеш ли
Праштао, а не узалуд узимао име Божје
И тек кад у срце удариш страхом Божјим
И сакупиш душу своју, зауздав хладне 90
Таласе ума –
Ето мајке и чеда
Њиних у дому твоме. Ето Цара царева!

Јер, молитвом, кроз време и простор,
Хита душа жељна смирења, за Спаситељем, 95
У пратњи ученика Његових, не осврнув се
На сећања надолазећа. Јер молитвом,
И усред галаме мноштва, у врху
Свих дела добрих, без видљиве
Природе и наука људских, кад у себи 100
Откриваш призор и знање које није
Од овог света, у дубини срца
Кидаш окове и облачиш се у душу своју.

Беше то, брате мој, највољенији, тихи и пријатни
Ваздух смирења, кад себе опремаш 105
За живот и свет у коме ћеш вечно
Живети, све даљи од света, као странац,
А да никад не сазнаш хоћеш ли бити
Позван на разговор с Господом и да
Кажеш – 110

Сада ил' сутра умрећу! И из себе самог
Извешћу душу своју, јер је и живот најдужи,
Овоземаљски, као и венци исплетени из пене
Морске, само трен један, обмањиви.

Беше то, брате мој, највољенији, тихи и пријатни 115
Ваздух смирења. Кад погубиш душу
Своју да би спасао душу своју!
Па као свети апостоли Петар и Павле
И капетан Корнилије, отпловиш видевши анђеле,
Без помисли љутитих, с раном живом, 120
Све мерећ' келију своју, јер ће те она
Научити свему. И да предаш многомилостивом

Све туге наше, све наде наше и да се
Клониш таласа гневних, почетних
Делатеља греха и уселиш у векове векова. 125

4

Јер, таква су светла, вечна, отачка.

Кад, залутали, изабрах вође своје и веру своју
И избаких сва зла што, изнутра, излазе
И погане човека, брате мој, највољенији,
У изворима – 130

Тад видех светла, вечна, отачка!

Кад крепих се речју с усана, што славе
Славу Очеву –

Тад спазих дела, вечна, отачка!

Кад додирнух руб неба озвезданог 135
И исту светлост, кап у њему, тад рекох –

Таква су дела, вечна, отачка!

Ил' кад на пучини мора хитах к бродовљу,
Што га носаше исти ветар, ил' сањах ливаду,
Пространу, плодну, ил' лишће што сјаји у 140
Крошњи дрвећа –

И то су, рекох, дела, вечна, отачка!

Па и лет први у земљу изабрану,
То светло што ме вођаше уском стазом срца,
Кад се утврдих у Њему, и прилепих 145
Уз Њега, у сузама, у праху, изван буке
И вreve светске, у тихости келијној, док тама
Гробна грабљаше душе грешне с лица земље –

Јер, таква су светла, вечна, отачка!

Што ме пред огњем, пред безданом, враћаху, 150
Као вода очишћујућа, простој речи
Искупитеља, невином шуму листа, као
И душа кад се у сну одмара,
На починку вечном, ван гипке колевке
Земље, на уласку у вечност, у тихе 155
Врхове гора и вртове сеновите,
Кад иђаше из силе у силу и кад га,
Устремив очи своје, видех у
Недрима неба, у Књизи непролазној,
У исписаној таблици душе Оног што 160
Плаче лицем својим и лицем свих!

Јер таква су светла, вечна, отачка!

Кад у душу унедриш плач и заплачеш,
Због себе, у оделу својем, брате мој,
Највољенији! 165

И ви сте били на збору хришћанском, зар не?!

Ми смо хришћани, брате мој, највољенији!

Не питам за стабло хришћанско, ваше, већ
Да л' и ви бејасте на збору хришћанском?!

Ми смо хришћани, брате мој, највољенији. Ми 170
Учествујемо у савршавању тајне Господње...!

И живети не можемо ако не кушамо
Божју вечеру и славословимо Непостижном!

Као да се може хришћанин бити без
Учешћа у сабрању евхаријском. И као 175
Да се може учествовати у њему ако
Ниси хришћанин, брате мој, највољенији!

И не уселиш се у тиху ризницу плача,
С огњем божанским, што се усељује
У срца наша, из срца самога. 180

И као да није видљиво, брате мој,
Највољенији, и из Тмине која пробија кроз
Врата душе, иако човек лако склизне,
Да је чистима све чисто.

- Сад иди и сузом умиј лице тела 185
 И лице душе твоје, јер, нејак да се
 Уздаш у снагу своју. И у тишини,
 Ненарушивој, плачи и залиј ране,
 Што чине велику рану, брате мој,
 Највољенији. Јер, другог пута нема! 190
 И чувај благо бесцено. Да га не
 Загубиш у валу свирепом, што се диже
 До неба, кад се буди чељуст необухватна
 И у врхове пушта снежнобелу пену.
 И реци, с дахом ветра пролећног и сјајем 195
 Звезде јутарње, из срца чистог –
- Ево капи росе, што блиста, ево травке,
 Цвета, лишћа на дрвећу. И они, гле,
 Блистају! Да се очи насите и насладе.
 Ево живих извора вода. Ево хране 200
 Наше, речи наше, живота наших!
- Ил' скроман, сам у себи, иако богат
 Питаш –
- Откуда месеца мене и тихе смене доба
 Годишњих, откуда ваздух благи 205
 Што укрепљује и, као пламен, венама
 Струји, без стрепње и страха за сутра.
 Без слуха за гомиле глас што иде уз ветар!
- А знаш –
 Као и мирни и светли весник, 210
 Кад излази пред душу твоју,
 Да се једе биљка свака, па и горка!

б

И кад спустих поглед клонули, пред
Катанцима и резом, пред стражом земаљском,
К души, к телу и свим снагама људским, 215
Рекох –

Чашу коју ми је Отац дао,
У бури величанственој,
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

И кад чух реч пророчку. И слушах старије 220
И упућивах млађе, а небом, у групама,
Као јата селица, замицаху облаци тавни,
Громовни, печати неразориви,
Рекох –

Чашу коју ми је Спаситељ дао, 225
У бури величанственој,
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

И кад се тргох из дремежа, невољног,
И заигра срце од радости, не у кући,
Земаљској, већ у кући нерукотвореној, 230
Рекох –

Чашу коју ми је Свесвети дао,
У бури величанственој,
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

Па и кад главу, тешку, оседелу, 235
Посух пепелом и обасјах светлошћу
Истине необориве,
Рекох –

Чашу коју ми је Лекар Свесилни дао,
У бури величанственој, 240
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

И украсих је даром трпљења маштара земаљског,
Па славих, разнежих и потресох, изнова,
Рекох –

Чашу коју ми је Непостижни дао, 245
У бури величанственој,
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

И кад горех у пећи,
Ужареној, ил' кружих оштрицом мача,
Рекох – 250

Чашу коју ми је Искупитељ дао,
У бури величанственој,
Зар да је не испијем, брате мој, највољенији!?

И кад се отвори небо мрачно,
Па спусти кнезове, ваздушне веснике таме, 255
Рекох –